

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด

ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490

:ศึกษาเฉพาะกรณี ดอกไม้เพลิง¹

บุญฉิสตา อภิลิทธิโยธิน²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับดอกไม้เพลิงพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติ ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี รวมถึงศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับดอกไม้เพลิงในการควบคุมให้มีมาตรฐานในการนำไปใช้ ตรวจสอบ กำกับดูแลผู้ใช้ดอกไม้เพลิงอย่างมีขอบเขต ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า ดอกไม้เพลิง หรือดอกไม้ไฟ หรือพลุ เป็นสัญลักษณ์แห่งเทศกาลเฉลิมฉลองที่มีอายุหลายร้อยปี แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกมีความสุขทุกครั้งที่ได้ชม และยังเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่น่าสนใจอย่างเคมีและฟิสิกส์อีกด้วย ทั้งนี้ ดอกไม้เพลิงหรือพลุนั้น ถือได้ว่า เป็นวัตถุอันตรายชนิดหนึ่ง จะเห็นได้จากเหตุการณ์สถานประกอบการเกี่ยวกับดอกไม้ไฟระเบิดเกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วงที่ผ่านมา เช่น เทศกาลลอยกระทง และฉลองปีใหม่ และมักมีการใช้ดอกไม้ไฟในการเฉลิมฉลองตามสถานที่จัดงานต่าง ๆ รวมทั้งการใช้งานดอกไม้ไฟต้องใช้ความระมัดระวังสูง เนื่องจากส่วนประกอบของดอกไม้ไฟเป็นสารอันตรายจำพวกที่ระเบิดได้ ดังนั้น ดอกไม้ไฟหรือพลุนั้น จึงควรต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการใช้ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการจุดพลุ ประทัด และดอกไม้ไฟ หากได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงอาจสูญเสียอวัยวะสำคัญได้ ซึ่งดอกไม้เพลิงมีลักษณะหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเล่น รูปร่างรูปทรง ขนาด สี สันของดอกไม้เพลิง อาทิ เช่น พลุ ประทัดไฟ ประทัดลม จรวดขวด เทียนโรมัน ดอกไม้ไฟ ตะไล บั้งไฟ โคมลอย โคมควัน เป็นต้น โดยดอกไม้เพลิงประกอบด้วย ดินปืนอย่างหนาแน่นอัดแน่นอยู่ภายในตัวของดอกไม้ไฟ และสารเคมีต่าง ๆ เช่น โพแทสเซียมไนเตรดหรือดินประสิว ถ่านกำมะถัน กำมะถัน โพแทสเซียมคลอเรต รวมอยู่ด้วย โดยพบว่าส่วนประกอบที่กล่าวมานั้นต่างเป็นสารตั้งต้นที่มีความอันตราย แม้ว่าดอกไม้เพลิงจะมีความสวยงาม สร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้คนมากมาย แต่อย่างไรก็ตามดอกไม้เพลิงก็แฝงไปด้วยความอันตรายเช่นกัน เนื่องจากส่วนประกอบของ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 :ศึกษาเฉพาะกรณี ดอกไม้เพลิง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล และ รองศาสตราจารย์ อรรพรรณ พจนานูรัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อันตราย ต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ ทำให้ผู้ที่ผลิต นำเข้า ส่ง จำหน่าย หรือใช้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจ เป็นอย่างดี ต้องมีการเก็บรักษาอย่างถูกต้อง รวมทั้งผู้ที่เล่นหรือใช้ดอกไม้เพลิงก็ต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้เช่นกัน ทำให้ดอกไม้เพลิงจึงถูกจัดให้อยู่สิ่งที่เป็นอันตราย จึงมีกฎหมายออกมาบังคับใช้เพื่อรัฐจะได้สามารถควบคุมดูแลให้มีการใช้ดอกไม้เพลิงไปในทางเดียวกันจึงมีการตราพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ขึ้น ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 อยู่หลายประการ เป็นปัญหาที่เป็นอันตรายได้ หากการนำไปใช้ จำหน่ายนั้น ถูกนำไปอยู่ในขั้นตอนที่ไม่ถูกวิธี ปฏิบัติ หรือไม่มีการควบคุมหรือกำกับการค้าการจำหน่ายดอกไม้เพลิงไว้ สามารถนำไปสู่ความรุนแรงต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน และบุคคลอื่นได้ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจน

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับดอกไม้เพลิงตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 ยังมีการประเภของดอกไม้เพลิง หลักเกณฑ์ในการกำกับควบคุมการค้าการจำหน่ายดอกไม้เพลิงรวมถึงผู้ใช้ดอกไม้เพลิงนั้น ยังไม่มีความชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรก ปัญหาเกี่ยวกับความหมายและการไม่แยกประเภทของดอกไม้เพลิงที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ 2490 มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า “ดอกไม้เพลิง หมายความว่าความรวมตลอดถึงพลุ ประทัดไฟ ประทัดลม และวัตถุอื่นใด อันมีสภาพคล้ายคลึงกัน” พบว่าเป็นการบัญญัติถึงคำนิยามความหมายของดอกไม้เพลิงไว้แต่มาตรา 4 ไม่ได้กำหนดถึงความหมายและลักษณะประเภทของดอกไม้เพลิงไว้อย่างชัดเจน โดยปัจจุบันดอกไม้เพลิงสามารถพบเห็นได้หลายประเภทไม่ว่าจะเป็นดอกไม้เพลิงขนาดเล็ก สามารถก่อให้เกิดประกายไฟ กลิ่นควันได้ เช่น ประทัดกระเทียม เม็ดมะยม เท้าไฟ ลูกปิงปอง ไฟเย็น Sparklers, Birthday Sparklers ประเภทต่อมาเป็นประเภทที่เป็นดอกไม้เพลิงที่สามารถลอยขึ้นอากาศได้ เช่น ผี หวิดโป้ง พลุสวรรค์ พลุโถ่ง ไข่มังกร พลุถือ พลุน้ำตก และประเภทสุดท้ายเป็นดอกไม้เพลิงที่มีขนาดใหญ่ เป็นดอกไม้เพลิงที่ควรจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญควบคุมในการจุด เช่น พลุกระบอก พลุชุดมีลักษณะที่แตกต่างกับดอกไม้เพลิงชนิดอื่น ๆ เนื่องจากเป็นดอกไม้เพลิงที่มีหลายนัดบรรจุไว้ในกล่องเดียวกันมีตั้งแต่ 100 นัดขึ้นไป โดยลักษณะเป็นการพุ่งขึ้นสู่อากาศ มีสีสนับนท้องฟ้า รวมถึงบั้งไฟซึ่งพบได้มากตามภาคอีสานของประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งจะพบได้ว่ากฎหมายมิได้มีการแบ่งประเภทของดอกไม้เพลิงไว้สำหรับการนำไปใช้งานไว้เลย ทำให้การนำเอาดอกไม้เพลิงไปใช้นั้นขาดการควบคุมการใช้ดอกไม้เพลิงที่ไม่สามารถควบคุมการใช้งานได้อย่างเต็มที่ เมื่อพิจารณาถึงสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบของดอกไม้เพลิงตามขนาดที่มีความอันตรายควบคู่ไปกับความสวยงามของดอกไม้เพลิงนั้นจะพบว่าเห็นดอกไม้เพลิงที่มีขนาดใหญ่ และมีความสวยงามมาก ย่อมต้องมีส่วนประกอบของดินปืนที่มากด้วยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าควรมีการ

เข้ามาให้ความหมายและจัดประเภทของดอกไม้เพลิงให้เหมาะสมกับการใช้งานให้มีความสัมพันธ์กับความอันตรายที่เกิดขึ้นได้เช่นกัน เพื่อให้การนำเอาดอกไม้เพลิงไปใช้นั้นมีประสิทธิภาพและลดอุบัติเหตุการการใช้งานดอกไม้เพลิงด้วย

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการควบคุมการจำหน่ายและกำกับการค้าดอกไม้เพลิง โดยหลักเกณฑ์ในการควบคุมการจำหน่ายกำหนดไว้ใน ข้อ 2. หลักเกณฑ์การควบคุมและกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง ตามหลักเกณฑ์การควบคุมกำกับดูแลการผลิต การค้า การครองครอง การขนส่งดอกไม้เพลิงและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตดอกไม้เพลิง แนบท้ายตามประกาศกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวง แรงงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2547 นั้น กำหนดไว้ว่า “ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี หรือเด็กที่อายุ 10-15 ปีที่ไม่มีผู้ปกครองมาด้วย หรือผู้ที่อยู่ในอาการมึนเมา” พบว่าปัญหาของการได้รับอันตรายจากการนำเอาดอกไม้เพลิงไปส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุในเกณฑ์ 10-18 ปี โดยพบว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุ 10-18 ปีนั้นสามารถหาซื้อดอกไม้เพลิงได้ง่ายจากร้านค้าที่จำหน่ายดอกไม้เพลิงที่มีอยู่ทั่วไป ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถนำเอาดอกไม้เพลิงมาใช้ได้ โดยปัญหาคือข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายดอกไม้เพลิงของผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงตามข้อที่ 2(6)ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับเด็กหรือเยาวชนที่อายุระหว่าง 10-15 ปีนั้น มีการกำหนดผู้ที่มีความสามารถในการซื้อไว้อย่างไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมในการบังคับใช้ เนื่องจากข้อกำหนดนั้นกำหนดอายุผู้มีความสามารถในการซื้อดอกไม้เพลิงไว้น้อยเกินไป กล่าวคือ ผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงไม่สามารถจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปีได้ และจะจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุ 10-15 ปี ได้จะต้องมีผู้ปกครองมาด้วย ถ้าอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปสามารถจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้ได้ ซึ่งจากสถิติของการได้รับอันตรายจากการเล่นดอกไม้เพลิงแล้วนั้น เห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นกลุ่มที่ได้รับอันตรายจากการเล่นดอกไม้เพลิงมากที่สุด ทำให้ข้อกำหนดเรื่องของอายุผู้ซื้อดอกไม้เพลิงยังคงเป็นปัญหาและยังมีช่องโหว่ในการปล่อยปละละเลยในการจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับเด็กและเยาวชนอยู่ ประกอบกับไม่มีการกำหนดวิธีการตรวจสอบผู้ที่แสดงตัวตนว่าเป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทำให้ไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเด็กและเยาวชนนั้นได้ใช้ดอกไม้เพลิงในขณะการได้รับการดูแลจากผู้ปกครองจริง ๆ หรือไม่ และไม่มีการกำหนดวิธีตรวจสอบอายุผู้ซื้อดอกไม้เพลิงเช่นกัน จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การควบคุมและกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิงนั้นเกิดช่องโหว่ทางกฎหมาย และการกำหนดอายุของผู้มีความสามารถซื้อขายดอกไม้เพลิงนั้น ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นเพื่อให้การควบคุมการจำหน่ายดอกไม้เพลิงของผู้จำหน่ายเป็นไปอย่างปลอดภัย มีระบบการตรวจสอบก่อนจำหน่ายถือเป็นมาตรการในการควบคุมผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงที่จำหน่ายดอกไม้เพลิงให้แก่ผู้ใช้ดอกไม้เพลิง เพื่อเป็นการรักษาและป้องกันความปลอดภัยให้กับสังคมด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษสำหรับผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับเด็กและเยาวชนไม่มีความสามารถ การซื้อดอกไม้เพลิงโดยเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 10-18 ปีขึ้นไป กล่าวคือ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 47 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดทำ สั่ง นำเข้า หรือค้าดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ โดยพบว่า พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ปรากฏเพียง บทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงต้องมีใบอนุญาต หากไม่มีใบอนุญาตในการจำหน่ายจะมี บทลงโทษตามมาตรา 77 เท่านั้น ดังนั้นเมื่อกฎหมายไทยมิได้กำหนดบทลงโทษอันเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวเนื่องกับการลงโทษผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงที่กระทำการจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่ไม่มีความสามารถในการซื้อ ดอกไม้เพลิง จะทำให้รัฐไม่สามารถควบคุมภัยอันตรายจากการเล่นดอกไม้เพลิงของเด็กและเยาวชนได้ และ อาจส่งผลให้ผู้อื่นได้รับผลกระทบทั้งร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่อันสงบที่ถือเป็นการละเมิดได้ด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง โดยการกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำ สั่ง หรือค้าดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน” จะเห็นได้ว่า อำนาจในการกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง นายทะเบียนมีอำนาจตั้งแต่รับคำขออนุญาต ออกใบอนุญาต รวมถึง ตรวจสอบใบอนุญาตและตรวจสอบว่าร้านค้าที่จำหน่ายดอกไม้เพลิงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการเข้าตรวจสอบของนายทะเบียนพร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเพียงการสุ่ม ตรวจสอบเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดเป็นการชัดเจนในการเข้าตรวจสอบ ทำให้บางครั้งอาจการควบคุมกำกับการค้า ดอกไม้เพลิงมีการดูแลอย่างไม่เพียงพอต่ออันตรายที่เกิดจากดอกไม้เพลิง ทำให้มีการแอบจำหน่ายดอกไม้เพลิง โดยไม่มีใบอนุญาตได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อให้การควบคุมผู้จำหน่ายดอกไม้ เพลิงให้เป็นไปอย่างมีระเบียบและรักษามาตรฐานการควบคุมความปลอดภัยจากการค้าดอกไม้เพลิงที่มีการเก็บ ดอกไม้เพลิงไว้ครอบครองให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

ประเด็นปัญหาที่สาม เป็นปัญหาเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขความเดือดร้อนจากการจุด และปล่อยพลุ บั้งไฟ เมื่อพิจารณาตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ ที่ 27/2559 ซึ่งอาศัยอำนาจจากมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 มีคำสั่งให้มีมาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดหรือปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมควัน โคมลอย โคมไฟ หรือวัตถุอื่นใดที่ คล้ายคลึงกันขึ้นสู่อากาศ เพื่อแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนและป้องกันอันตราย รวมทั้งความเสียหายที่จะเกิดแก่ ชุมชนและประชาชนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมควัน โคมลอย โคมไฟ หรือวัตถุอื่นใดที่ คล้ายคลึงกันขึ้นสู่อากาศ พบว่า ในข้อที่ 3 ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ ที่ 27/2559 เป็นการกำหนด รายละเอียดต่างๆในการยื่นคำขอจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิงนั้น หากพิจารณาถึงการจุดหรือปล่อยบั้งไฟแล้ว

จะเห็นว่าบั้งไฟมีหลายขนาด มีการใช้ดินปืนที่เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดแรงระเบิดได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้บั้งไฟพุ่งขึ้นสู่อากาศ และได้รับความสนใจจนทำให้มีจำนวนผู้เข้าชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการจุดหรือปล่อยบั้งไฟมีความอันตรายอย่างมาก ทำให้รายละเอียดที่ต้องระบุเข้าไปในคำขอจุดหรือปล่อยบั้งไฟนั้น ยังขาดประเด็นในเรื่องของมาตรการการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบซึ่งควรมีการป้องกันก่อนที่จะให้ผู้จัดงานหรือผู้รับจ้างผลิตบั้งไฟฯ ใช้ในฐานะการกระทำที่เป็นละเมิด และยังพบว่าไม่ได้มีการกำหนดให้มี การระบุนายละเอียดของผู้รับจ้างผลิตบั้งไฟ เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ที่รับผลิตบั้งไฟนั้นได้มีใบอนุญาต ในการผลิตบั้งไฟจากหน่วยงานได้ และไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการ แสดงบั้งไฟไว้ด้วย มีเพียงในข้อที่ 3 (5) ที่กำหนดไว้ว่า ในประกาศของจังหวัดแต่ละจังหวัดนั้นต้องกำหนดให้มี มาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยและการอื่นใด เพื่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของชุมชนและประชาชน แต่ไม่ได้มีการบัญญัติแนวทางการเยียวยาความเสียหายให้เป็นไปในแนวทาง เดียวกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนลงไปในระดับจังหวัด ทำให้แต่ละจังหวัดมีการกำหนดแนวทางการตรวจสอบ ผู้ผลิตดอกไม้เพลิงและการกำหนดแนวทางการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจุดและปล่อยบั้งไฟที่มีความ แตกต่างกันไป จนทำให้ประกาศของบางจังหวัดขาดมาตรการการดูแลควบคุมป้องกันการจุดหรือปล่อยบั้งไฟ

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับดอกไม้เพลิงพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน ปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 ผู้ศึกษาพบว่ามิชอบเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความหมายและการไม่แยกประเภทของดอกไม้เพลิงที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 4(4) “ดอกไม้เพลิงเพลิง หมายความว่ารวมตลอดถึงพลุ ประทัดไฟ ประทัดลม และวัตถุอื่นใด อันมีสภาพคล้ายคลึงกัน” โดยเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 4 (4) ใน พระราชบัญญัตินี้ “ดอกไม้เพลิง” หมายความว่ารวมตลอดถึงพลุ ประทัดไฟ ประทัดลม และวัตถุอื่นใดอันมี สภาพคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะต้องมีลักษณะที่ประกอบด้วยแสง ควัน เสียง ประกายไฟที่เกิดจากการเผาไหม้และจุด ระเบิด โดยประเภทของดอกไม้เพลิงสามารถแบ่งแยกได้ดังนี้

(ก) ดอกไม้เพลิงที่ใช้สำหรับการทั่วไป สามารถหาซื้อได้ทั่วไป ซึ่งมีปริมาณโพแทสเซียม ไนเตรตปริมาณ 50-130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ซึ่งดอกไม้เพลิงที่มีโพแทสเซียมไนเตรตปริมาณ 50 มิลลิกรัมต่อชิ้น จะถือเป็นดอกไม้เพลิงชนิดเล็ก โดยมีไว้ใช้สำหรับในพื้นที่จำกัดและมีระดับเสียงที่ต่ำประกอบด้วยมีความ อันตรายน้อย ได้แก่ ไฟเย็น เม็ดมะยม กระเทียม Sparklers Birthday Sparklers เป็นต้น ส่วนดอกไม้เพลิงที่มี โพแทสเซียมไนเตรต 130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ถือเป็นดอกไม้เพลิงที่สามารถลอยขึ้นฟ้าได้และความอันตรายปาน กลาง ใช้สำหรับพื้นที่โล่งและกลางแจ้ง ได้แก่ เทียนโรมัน พลุตะไล เป็นต้น

(ข) ดอกไม้เพลิงที่ใช้สำหรับใช้ในงานแสดง ซึ่งมีปริมาณโพแทสเซียมไนเตรตปริมาณเกิน กว่า 130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ซึ่งจัดเป็นดอกไม้เพลิงที่มีขนาดใหญ่มีความอันตรายและมีความรุนแรงต่อการระเบิด

สูง ต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการดูแลและผู้คนปกติไม่สามารถใช้งานเองได้ ใช้สำหรับพื้นที่โล่งและกลางแจ้ง โดยการใช้งานจะต้องขออนุญาตการจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิงก่อนเสมอ เช่น บั้งไฟขนาดใหญ่ พลุที่ใช้สำหรับโชว์ เป็นต้น”

2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการควบคุมการจำหน่ายและกำกับการค้าดอกไม้เพลิง ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

2.1 ปัญหาการควบคุมการจำหน่ายดอกไม้เพลิงที่กำหนดอายุของผู้ซื้อดอกไม้เพลิง ผู้ศึกษา เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมและการกำกับการดูแลการค้าดอกไม้เพลิง ข้อที่ 2(6) ที่อยู่ในเรื่องหลักเกณฑ์การควบคุมและกำกับการดูแลการผลิต การค้า การครองครอง การขนส่งดอกไม้เพลิงและวัสดุที่ใช้ในการผลิตดอกไม้เพลิง พ.ศ.2547 แนบท้ายประกาศประกาศกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวง แรงงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

ข้อ2 “หลักเกณฑ์การควบคุมและการกำกับการดูแลการค้าดอกไม้เพลิง

(6) ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่มีอายุดังต่อไปนี้

(ก) ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปีทุกกรณี

(ข) สำหรับดอกไม้เพลิงประเภททั่วไปที่เป็นดอกไม้เพลิงชนิดเล็กซึ่งมีปริมาณ โพลสเทียมในเตรตปริมาณ 50-130 มิลลิกรัมต่อชิ้น เช่น ไฟเย็น เม็ดมะยม กระเทียม เท้าไฟ ลูกปิงปอง ฟิ้ง หวิดโป้ง Sparklers Birthday Sparklers พลุโอง พลุถือ ห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี

(ค) สำหรับดอกไม้เพลิงที่มีโพลสเทียมในเตรต130มิลลิกรัมต่อชิ้น ถือเป็นดอกไม้เพลิงที่สามารถลอยขึ้นฟ้าได้และมีความอันตรายปานกลาง เช่น เทียนโรมัน พลุสวรรค์ ไข่มังกร พลุน้ำตก เป็นต้น ห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

(ง) ดอกไม้เพลิงที่ใช้สำหรับใช้ในงานแสดง ซึ่งมีปริมาณ โพลสเทียมในเตรตปริมาณเกินกว่า 130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ซึ่งจัดเป็นดอกไม้เพลิงที่มีขนาดใหญ่มีความอันตรายและมีความรุนแรงต่อการระเบิดสูง ต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการดูแลและผู้คนปกติไม่สามารถใช้งานเองได้ โดยการใช้งานจะต้องขออนุญาตการจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิงก่อนเสมอ เช่น บั้งไฟขนาดใหญ่ พลุที่ใช้สำหรับโชว์นั้น ห้ามจำหน่ายให้กับบุคคลทั่วไป แต่สามารถจำหน่ายให้กับผู้ที่ซื้อที่ได้รับใบอนุญาตในการซื้อจากหน่วยงานที่อนุญาตให้จุดหรือปล่อยหรือที่แสดงดอกไม้เพลิงก่อน ประกอบกับผู้ซื้อนั้นจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้ดอกไม้เพลิงซึ่งมีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปด้วย

(จ) ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่อยู่ในสภาพมึนเมา

จาก (ก)-(จ) ก่อนหรือขณะซื้อดอกไม้เพลิงนั้น ผู้จำหน่ายจะต้องมีตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือการเดินทางก่อนซื้อทุกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบเงื่อนไขทางด้านอายุก่อนที่จะทำการจำหน่ายดอกไม้เพลิง”

นอกจากนี้ยังเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจำหน่ายดอกไม้เพลิงไว้ในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 โดยเพิ่มเติมเป็น มาตรา 47/1 “เมื่อผู้ใดมีใบอนุญาตการค้าดอกไม้เพลิงตามที่นายทะเบียนท้องที่ให้อนุญาตแล้ว ผู้ค้าดอกไม้เพลิงจะต้องจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับบุคคลที่มีอายุดังนี้

- (1) ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปีทุกกรณี
- (2) สำหรับดอกไม้เพลิงประเภททั่วไปที่เป็นดอกไม้เพลิงชนิดเล็กซึ่งมีปริมาณโพแทสเซียมไนเตรดปริมาณ 50-130 มิลลิกรัมต่อชิ้น เช่น ไฟเย็น เม็ดมะยม กระเทียม เท้าไฟ ลูกปิงปอง ฟิ้ง หวิดโป้ง Sparklers Birthday Sparklers พลุโถ่ง พลุถือ ห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี
- (3) สำหรับดอกไม้เพลิงที่มีโพแทสเซียมไนเตรด 130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ถือเป็นดอกไม้เพลิงที่สามารถลอยขึ้นฟ้าได้และความอันตรายปานกลาง เช่น เทียนโรมัน พลุสวรรค์ ไข่มังกร พลุน้ำตก เป็นต้น ห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี
- (4) ดอกไม้เพลิงที่ใช้สำหรับใช้ในงานแสดง ซึ่งมีปริมาณโพแทสเซียมไนเตรดปริมาณเกินกว่า 130 มิลลิกรัมต่อชิ้น ซึ่งจัดเป็นดอกไม้เพลิงที่มีขนาดใหญ่มีความอันตรายและมีความรุนแรงง่ายต่อการระเบิดสูง ต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการดูแลและผู้คนปกติไม่สามารถใช้งานเองได้ โดยการใช้งานจะต้องขออนุญาตการจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิงก่อนเสมอ เช่น บั้งไฟขนาดใหญ่ พลุที่ใช้สำหรับโชนั้น ห้ามจำหน่ายให้กับบุคคลทั่วไป แต่สามารถจำหน่ายให้กับผู้ที่ซื้อที่ได้รับใบอนุญาตในการซื้อจากหน่วยงานที่อนุญาตให้จุดหรือปล่อยหรือที่แสดงดอกไม้เพลิงก่อน ประกอบกับผู้ซื้อนั้นจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้ดอกไม้เพลิงซึ่งมีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปด้วย

- (5) ห้ามจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่อยู่ในสภาพมึนเมา

จาก (1)-(5) ก่อนหรือขณะซื้อดอกไม้เพลิงนั้น ผู้จำหน่ายจะต้องมีตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือการเดินทางก่อนซื้อทุกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบเงื่อนไขทางด้านอายุก่อนที่จะทำการจำหน่ายดอกไม้เพลิง”

2.2 ปัญหาที่เกี่ยวกับบทกำหนดโทษสำหรับผู้จำหน่ายดอกไม้เพลิงที่กระทำการจำหน่ายดอกไม้เพลิงให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 เป็น มาตรา 77/1 “ผู้ใดกระทำการฝ่า

ผิดหลักเกณฑ์ตามมาตรา 47/1 ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง โดยการกำกับดูแลการค้าดอกไม้เพลิง เห็นควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา มาตรา 47 “ห้ามมิให้ผู้ใดทำ สิ่ง หรือค้าดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน” ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พุทธศักราช 2490 แก้เป็น มาตรา 47 “ห้ามมิให้ผู้ใดทำ สิ่ง หรือค้าดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน หากผู้ใดที่ทำ ค้า ดอกไม้เพลิง โดยได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนกำหนดระยะเวลาเข้าตรวจสอบใบอนุญาตในการทำ ค้าดอกไม้เพลิง รวมถึงตรวจสอบหลักเกณฑ์การกำกับการค้าดอกไม้เพลิง เป็นจำนวนอย่างน้อยสองครั้งแต่ปี หากพบว่าผู้ใดไม่มีใบอนุญาตแต่กระทำการทำหรือค้าดอกไม้เพลิง จะถือว่าการกระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกสามปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในข้อที่ 3 ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 ที่ว่าด้วยเรื่องมาตรการป้องกันและแก้ไขความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน โดยเพิ่มเป็นข้อ 3(6) ให้ผู้จัดงานและผู้รับดอกไม้เพลิงที่ใช้ในงานแสดงนั้น ทำประกันไว้ในเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบเกี่ยวกับดอกไม้เพลิงที่ใช้ในการแสดง หากดอกไม้เพลิงที่ใช้ในงานแสดงนั้นเกิดมีความผิดพลาดก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทรัพย์สิน ร่างกาย ชีวิต แก่ผู้อื่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องขึ้นกรมธรรม์มาพร้อมกับคำร้องขออนุญาตจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิง และต้องมีการกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำในการทำกรมธรรม์ไว้โดยพิจารณาจากลักษณะของการจัดงานแสดงดอกไม้เพลิง

ประกอบกับเพิ่มเติมข้อ 3(7) กำหนดให้ผู้จัดงานที่จัดแสดงบั้งไฟ ขึ้นรายละเอียดของผู้รับผิดชอบบั้งไฟที่ใช้ในงานแสดง พร้อมทั้งขึ้นรายชื่อผู้ที่เป็นผู้ดำเนินการในการจุดและปล่อยบั้งไฟ พร้อมแสดงเอกสารที่ได้ผ่านการอบรมประกอบมาด้วย ”

เพื่อให้มีมาตรการในการช่วยป้องกันการความเสียหายจากอันตรายในการจุดหรือปล่อยดอกไม้เพลิง โดยให้เพิ่มประเด็นในเรื่องของค่าประกันภัยความเสี่ยงไปในข้อที่ 3(6) และเพิ่มข้อมูลของผู้ที่รับทำบั้งไฟในข้อ 3(7) เพื่อเป็นการตรวจสอบในระบบอีกครั้งว่าผู้ที่รับทำบั้งไฟหรือดอกไม้เพลิงชนิดอื่นๆนั้น เป็นผู้มีความรู้และได้รับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพในการทำบั้งไฟ

อ้างอิง

พรรณพร กะตะจิตต์, ข้อมูลน่ารู้เกี่ยวกับดอกไม้ไฟ [Online], Available URL: <https://www.scimath.org/article-chemistry/item/7748-2017-12-04-06-17-46>, 2018 (กุมภาพันธ์, 16)

วลัยพร मुखสุวรรณ, ดอกไม้ไฟ [Online], Available URL: <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=4&ID=8>, 2006 (ตุลาคม, 30)

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรค เตือนประชาชนระมัดระวังอุบัติเหตุจากการจุดพลุประทัด และดอกไม้ไฟ ในช่วงวันลอยกระทง พร้อมเน้นย้ำเที่ยวลอยกระทงปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 [Online], Available URL : https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=15343&deptcode=brc&news_views=1529, 2020 (ตุลาคม, 29)